

RECENZJE I SPRAWOZDANIA [Reviews and reports]

Barbara Mróz (2015). *20 lat później – osobowość i hierarchia wartości wybitnych aktorów polskich*
Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (ss. 315)

Barbara Mróz w swojej książce *20 lat później – osobowość i hierarchia wartości wybitnych aktorów polskich* przedstawia nam rezultaty badań podłużnych, obejmujący okres 20 lat, którymi objęci byli wybitni polscy aktorzy. W swojej pracy autorka pochyliła się nad takimi zagadnieniami, jak: indywidualna i charakterystyczna dla zawodu aktora osobowość, hierarchia wartości, odniesienie do osób znaczących, a także aktualnej pracy. Analiza zmian w wymienionych sferach zachodzących przez szereg lat jest bardzo interesującym zagadnieniem z punktu widzenia psychologii rozwojowej.

Recenzowana książka składa się z trzech części. W części pierwszej zaprezentowano wybrane teorie osobowości, kwestie dotyczące zmian osobowości, rozważania na temat poczucia sensu życia, różnych stanów ego oraz wartości. W części drugiej autorka zamieszcza wywiady, które przeprowadziła ze znawcami teatru i filmu. Wywiady te są elementem wzbogacającym treść książki – jest to nieprzetworzony zapis myśli dotyczących m.in. postaw i systemów wartości rozmówców. Trzecia część książki prezentuje analizę i opis wyników badań, którymi objęto grupę wybitnych polskich aktorów

i byłych studentów Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej i Akademii Teatralnej z Warszawy, Krakowa i Wrocławia. Obecnie są to znani polscy aktorzy. Czytelnik może też zapoznać się z rezultatami badań osobowości i hierarchii wartości uzyskanymi 20 lat po pierwszych badaniach przeprowadzonych w grupie znanych aktorów i ówczesnych uzdolnionych studentów, którzy obecnie są cenionymi postaciami w świecie teatru i filmu.

Barbara Mróz w swojej pracy próbuje ustalić związki pomiędzy sensem życia a strukturą osobowościowo-akcyjną przy uwzględnieniu statusu zawodowego aktorów. W analizie statystycznej autorka posłużyła się analizą wariancji, analizą regresji i analizą skupień. Zastosowane metody zapewniły badanym aktorom całkowitą anonimowość.

W badaniach analizowano dane pozyskane w dwóch okresach: od stycznia 1988 do września 1989 roku oraz od marca 2008 do października 2013 roku. W ponownych badaniach wzięło udział 80% badanej poprzednio grupy aktorów. Wśród nich znalazły się takie osobistości, jak: Mariusz Benoit, Ewa Błaszczyk, Tadeusz Borowski, Teresa Budzisz-Krzyżanowska,

Stanisława Celińska, Anna Chodakowska, Ewa Dałkowska, Krzesiśława Dubielówna, Anna Dymna, Jan Englert, Adam Ferency, Krzysztof Globisz, Krystyna Janda, Krzysztof Kolberger, Mirosława Konarowska, Zofia Kucówna, Olgierd Łukaszewicz, Piotr Machalica, Anna Nehrebecka, Jak Nowicki, Daniel Olbrychski, Jan Peszek, Anna Polony, Igor Przegrodzki, Jerzy Radziwiłłowicz, Anna Romantowska, Anna Seniuk, Dorota Stalińska, Joanna Szepkowska, Krystyna Tkacz, Jerzy Zelnik, Joanna Żółkowska. Siedmioro spośród wcześniej badanych aktorów zmarło, a jedna osoba nie wyraziła zgody na ponowne badanie.

Wielu uzdolnionych studentów szkół teatralnych, którzy uczestniczyli w badaniach 20 lat temu, odniosło w tym czasie sukces zawodowy i są obecnie znanymi postaciami. W tej grupie ponownie wzięły udział w badaniu następujące osoby: Przemysław Babiaryz, Adam Biedrzycki, Dariusz Biskupiński, Monika Bolly, Jacek Braciak, Antonina Choroszy, Adam Cywka, Jolanta Fraczyńska, Robert Gonera, Joanna Górniak, Maciej Jackowski, Edyta Jungowska, Cynthia Kaszyńska, Beata Kawka, Aleksandra Konieczna, Zbigniew Konopka, Dariusz Kordek, Beata Kowalska, Robert Kowalski, Marcin Kuźmiński, Dorota Landowska, Robert

Moskwa, Agata Piotrowska-Mastalerz, Jacek Poniedziałek, Tomasz Schimschiner, Agnieszka Suchora, Karina Szafrańska, Beata Ścibiakówna, Agnieszka Śpiewakówna, Robert Tondera, Joanna Voss, Tomasz Wysocki, Janusz Zadura.

Wyniki badań przeprowadzonych przez autorkę pozwoliły na określenie czynników osobowościowych i aksjologicznych, które są istotne w twórczości aktorskiej. Na wielki plus należy zapisać fakt, że Barbara Mróz korzystała w swoich badaniach nie tylko z klasycznych narzędzi (kwestionariusze, skale, testy), ale także z wypowiedzi wybitnych aktorów, przez co uzyskane dane mają nie tylko charakter ilościowy. Przedstawienie pozaaktorskiej twórczości badanych pogłębiło poznanie ich osobowości.

Książka *20 lat później – osobowość i hierarchia wartości wybitnych aktorów polskich* jest pozycją, którą wyróżnia fakt, że opisywany w niej projekt trwał niemal ćwierć wieku i obejmuje analizę badanego zagadnienia z punktu widzenia psychologii osobowości, twórczości, rozwoju i psychologii pozytywnej. Kompetencja autorki, jej rzetelne podejście do przeprowadzonych badań czynią z recenzowanej książki pozycję godną polecenia.

Ewelina Kamasz